

Interjú Hiroshi Isoyama Aikido Shihan 1. rész

O'Sensei azt mondaná: Nos, nem vagy te kecske, ugye?

Néhány hete láttam Michael Schiavello Steven Seagal-al készített interjút, amelyben azt mondta, hogy Hiroshi Isoyama Aikido instruktor volt rá a legnagyobb hatással. Hiroshi Isoyama sensei 12 éves korában kezdett el edzeni az Iwama dojo-ban, 1949-ben, az Aikido alapítójának, Morihei Ueshiba tanítványaként. A harcművészetek területén eltöltött hosszú karrierje során volt már a Japán Önvédelmi Erők Akadémiájának védelmi taktikákért felelős vezetője, illetve az Egyesült Államok hadseregében is oktató önvédelmi taktikát. Még mindig emlékszem arra, amit a hadsereg Aikido oktatásának kezdetéről mondott – „Nem hitték, hogy az Aikido működik – én elhittem velük.”

A védjegye, a Ganseki Otoshi bemutatók mindig lenyűgözik a tömegeket az éves Össz-Japán Aikido demonstráción.

Ez az első része Hiroshi Isoyama sensei-el készült interjúnak, amely a Gekkan Hiden, („Titkos Tanítások”) egy jól ismert japán harcművészeti magazin, 2009 februári számában jelent meg először.

Szintén megjelent egy az Alapító tanítványaival készített interjúk gyűjteményének részeként 2009-ben („Az Alapító profiljai”).

Az Alapító Ukemi-zik nekem

Kérdező: Sensei, Ön Iwama-ban, Ibaragi prefektúrában született és nevelkedett. Úgy tűnik a sors rendezte úgy, hogy találkozzon O'Sensei-el, amíg Iwama-ban volt, és a tanítványa legyen.

Hiroshi Isoyama: Így igaz. A középiskola első évében, 12 évesen lettem a tanítványa, 1949, június 1-én, erre tisztán emlékszem.

Kérdező: Mi motiválta?

Hiroshi Isoyama: Másoknak lehet, hogy fennkölt motivációi vannak, én gyarló módon (nevetés) azért kezdtem el, mert nem akartam veszíteni a küzdelmekben.

Kérdező: Voltak ezt megelőzően ismeretei az Aikido-ról?

Hiroshi Isoyama: Abszolút semmi (nevetés), csak azt pletykálták, hogy „egy mester van itt”

Kérdező: Azt hallottam, hogy akkoriban nehéz volt Aikido tanítvánnyá válni.

Hiroshi Isoyama: Amikor én elkezdtem Aikido-zni, akkor kezdődött az ifjúsági oktatás. Mivel ez a háború utáni kaotikus korszak volt, valószínű, hogy az Alapító kívánsága volt, hogy ily módon táplálják az ifjúság fejlődését. De legjobb esetben sem tartott tovább három hónapnál.

Kérdező: Valóban?

Hiroshi Isoyama: Az edzések nagyon kemények voltak. Amikor elkezdtük, körülbelül tízen voltunk, de mindenki lemorzsolódott, így elkezdtem a felnőtt edzésekre járni.

Kérdező: Szóval az edzések kemények voltak?

Hiroshi Isoyama: Igen. Mivel a tatami elhasználódott volna, ezért kezdettől fogva a fa padlón edzettünk. Az ukemi nehéz volt, és mivel a technikák végrehajtása során mindig a határokat feszegettünk, elég fájdalmas volt.

Kérdező: Volt valamilyen speciális edzés a fiataloknak?

Hiroshi Isoyama: Nem. O'Sensei megérkezett, elmondott néhány Shinto imát, majd edzettünk.

Kérdező: Igen? O'Sensei maga tartotta az ifjúsági edzéseket?

Hiroshi Isoyama: Természetesen. Sorra megfogta mindannyiunk kezét, megmutatta a technikákat – és ukemi-zett is

Kérdező: Úgy hallottam, hogy az O'Sensei által tartott edzések a technika bemutatásából, majd páros gyakorlásból álltak. Ez az első alkalom, hogy valaki azt mondta, hogy ukemi-zett is

Hiroshi Isoyama: Azt mondta : „Isoyama gyere!”, és megengedte, hogy megfogjam a kezét és Nikkyo vagy más technikát csináljak.

Kérdező: Milyen érzés volt?

Hiroshi Isoyama: Olyan volt, mintha egy nagy farönkön gyakorolnék. Azonban nem próbált meg betartani, vagy kibújni a technikából, és végrehajtotta az ukemit is. Késői középiskolás koromban próbáltam ugyan erőt belevinni a technikákba, de nem sikerült.

Kérdező: Miért?

Hiroshi Isoyama: Nem tudom. Elynomottság érzése kerített hatalmába, miközben az ellenfél elszívta az erőmet. Egyszerűen nem tudtam erőt beletenni. Még most sem igazán értem mi történt.

Kérdező: Hmmm...

Hiroshi Isoyama: Amikor a Kokyu-ho technikát gyakoroltam rajta, a vállai azonnal leereszkedtek, és mozdíthatatlanná vált, akárcsak egy hegy. Szenvedtem, hogy valahogy felemeljem a kezeim, és azon kaptam magam, hogy a fejemet O'Sensei mellkasának nyomom. Azt mondta „nem vagy te kecske, ugye?” és azon nyomban megsemmisített (nevetés).

Kérdező: Ez is egy értékes tapasztalat, nem? (nevetés) Ebben az időszakban a technikák többsége ülő helyzetből (shikko) kezdődött?

Hiroshi Isoyama: Nem, először Tai-no-henko technikákat gyakoroltunk, a shikko edzések később fejlődtek ki. Bemelegítő gyakorlatok közül csak a Funakogi-undo („evező gyakorlat”) volt. Majd rögtön a technikák következtek, az edzés végén pedig levezető gyakorlatok voltak („shumatsu-undo”) és Kokyu-ho.

Kérdező: Mi volt a technikák neve akkoriban?

Hiroshi Isoyama: A „Kyo” kifejezést nem használtuk még, így a technikák neve egyszerűen „Ikkajo”, „Nikkajo” volt. Az „Ikkyo” és „Nikyo” kifejezéseket az első Aikido könyvben használták, amit Kisshomaru sensei adott ki.

Kérdező: De a mai tananyag már akkor is létezett?

Hiroshi Isoyama: Igen, de akkoriban O'Sensei pillanatnyi hangulata, érzései döntötték el, mit gyakoroljunk. Ha azt mondta „Ma suwari waza lesz!”, akkor addig gyakoroltuk a suwari waza-t, amíg le nem jött a bőr a térdünkről, és el nem kezdett vérezni. Nagyon kemény volt.

Az Alapító mozdulatainak elsöprő gyorsasága

Kérdező: Az ifjúsági részleg szétesése után a felnőttekkel kezdett edzeni?

Hiroshi Isoyama: Sokan voltak. Az uchi-deshik között volt valaki, aki Rikidozan-al birkózott, ő bizonyára úgy érezte, hogy gyengéden bánik velem, de nekem kemény és fájdalmas volt. Mivel még gyerek voltam, elkezdtem sírni. Ekkor rám kiabált, hogy „Idióta! Itt nem szokás sírni!”, és azzal a lendülettel megragadott az övemnél fogva, és kihajított az ablakon.

Kérdező: Hát ez elég kemény!

Hiroshi Isoyama: Aztán azt mondta „Ha majd úgy gondold, hogy edzeni akarsz, akkor gyere vissza a bejárati ajtón!”. Ilyen dolog gyakran történt, és nagyon frusztráló volt.

Kérdező: Abe sensei is ebből a korszakból származik?

Hiroshi Isoyama: Igen, habár sosem tartott edzést nekem, de O'Sensei edzésein együtt vettünk részt. És persze ott volt Morihiro Saito sensei is. Sokan voltak, de nem sokan folytatták tovább.

Kérdező: És mi a helyzet Shioda sensei-el?

Hiroshi Isoyama: Akkoriban már nem nagyon volt jelen, így nem volt módom vele edzeni.

Kérdező: Milyen volt O'Sensei-nek ukemizni?

Hiroshi Isoyama: A dobásoknál, vagy más technikáknál biztonságot éreztem, sosem volt bennem félelem.

Kérdező: És a leszorításoknál?

Hiroshi Isoyama: Olyan érzés volt, mintha valami nagy súly nehezedett volna rám, nem tudtam mozdulni. Vannak képek, amiken O'Sensei csak egy ujjal végzi a leszorítást, ilyenkor egy ponton történt a leszorítás. Egy különös érzés volt a gerincen – O'Sensei számtalanszor csinálta rajtam, közben mosolygott, és mindig egyazon ponton történt a leszorítás.

Kérdező: Úgy tudom Iwama-ban gyakran volt edzés a karddal

Hiroshi Isoyama: Igen, nem volt minden edzésen, de azért előfordult. Néha én voltam az uke, és elképesztően gyors volt! Egymással szemben volt Seigan pozícióban, és mire a fejem fölé emegettem a bokuto-t, addigra O'Sensei kardjának hegye már a torkomnál volt.

Kérdező: És Ön normál tempóban emelte fel a kardot?

Hiroshi Isoyama: Igen, és mire feemeltem, addigra az ő kardéle a garatomnál volt. És mire a karddal vágtam volna, ő már csinált egy Irimi-tenkan-t, és a kardjának a hegye átvágta volna a torkomat. A leggyorsabb esetekben, mire befordul, a kard éle már a tarkómnál volt.

Kérdező: Hallottam, hogy gyors volt, de nem gondoltam, hogy ennyire.

Hiroshi Isoyama: Gyors volt, és nagy volt a nyomás. O'Sensei néhány bemutatóján látni, hogy az emberek esnek-kelnek – Ahogyan mozdulnak, O'Sensei keze már ott is van, és gondolkodás nélkül esnek, mert idő sincs rá, hogy bármit tegyenek. Az alkarjai is bámulatosak voltak, olyanok voltak mint két fatönk.

Kérdező: Elképesztő mennyiségű ereje volt.

Hiroshi Isoyama: Olyan volt, mint egy szuperhős. De nem volt erőltetett, ez az erő természetes módon volt jelen benne. Amikor fel akartam vágni, próbáltam erőltetni dolgokat, de ő még csak nem is figyelt oda. Próbáltuk utánozni, amit csinált, de valahogy mindig erőlködés lett a vége. O'Sensei-t nem lehetett kikököteni. Mindegy volt, hogy minden erőnköt beleadtuk, vagy egyáltalán nem tettünk bele erőt, O'Sensei mindig ugyanannyi erőt használt. Úgy tűnt mintha a Ki-je egyszer csak elfogyna, de nem, ebben a tekintetben különbözött mindenkitől.

Kérdező: Hogyan edzette magát O'Sensei?

Hiroshi Isoyama: Amikor egyedül edzett, kardvágásokat csinált. Nyáron gyakran félmeztelenül edzett, de hogy a dereka ne fázzon meg, „haragake”-t viselt (japán munkáskötény) mint a Kintaro, és egy vastag vasrúddal gyakorolt (tetsubo)

Kérdező: Vasrúd?

Hiroshi Isoyama: Sokféle tárggyal gyakorolt, de mindig azt mondta, „Fontos hogy pontos legyen a vágás vége”. A gyorsaság is fontos, de elsőként az ellenfél köldökéig tartó vágást kell gyakorolni.

2.rész

Kérdező: Köldöktől köldökig?

Hiroshi Isoyama: Azt jelenti, hogy a kard markolata a saját köldököd felé néz, a kard hegye pedig az ellenfél köldökénél van. Ez egy szilárd összeillesztés a kard és a test középpontja között. O'Sensei nagyon mérges volt, ha kereszteltük a kardokat, mint a samuráj filmekben szokták („chanbara”).

Kérdező: Amiatt ahogyan egymás felé vágtak?

Hiroshi Isoyama: Igen, azt mondta, ez nem az a „chanbara”. Az egész testeddel támadj, ne csak a keziddel. Mikor már hozzászoktál, azon kapod magad, hogy a kardot csak a keziddel mozgatod, de ez nem jó – így nem lehet rendes Irimi-t csinálni. Az ellenféllel való kapcsolat, az egész testtel való támadás és belépés az igaz Irimi. Manapság az emberek nem is figyelnek oda, amikor csinálják, de régebben az Irimi elég jelentőséggel bírt ahhoz, hogy a Budo titkának hívják.

Kérdező: És hogyan kell felemelni a kardot?

Hiroshi Isoyama: Ez a Kokyu. Nem a csuklódat egyenesen tartva felemeled, hanem a felkar a test mellett szorosan legyen, és a tenyeredet befelé görgeted miközben felemeled a kardot. Gyorsabban, mint ahogy lefelé vágysz vele. A kezed úgy áll mint a Kokyu-ho-nál, és szerintem ez köt össze mindent. O'Sensei bizonyára alaposan átgondolta. Szintén nagyon fontos volt a Shiho-nage. Ha korán Irimi-nage technikát gyakorolni megszidtak érte.

Kérdező: Miért

Hiroshi Isoyama: Szerintem azért, mert a Shiho-nage az alapokat tartalmazza. Tenkan-ból (fordulat) és Kuzushi-ból (kimozdítás) áll, és úgy vélik, hogy a test ennek gyakorlatán keresztül kondicionálódik. Később aztán O'Sensei kedvelte a lágy Irimit, de a mi időnkben Shiho-nage-val kezdtünk.

Kérdező: Abból, ahogyan az Alapítóról beszél az rajzolódik ki, hogy nemcsak egyszerűen oktatott, hanem nagy odafigyeléssel tanított.

Hiroshi Isoyama: Nem beszélt hosszan a részletekről, de mindannyiunknak megfogta a kezét és lelkiismeretesen tanított minket – ez az élmény leírhatatlan.

Kérdező: Azt hallottam, hogy néha hosszan beszélt

Hiroshi Isoyama: Igen, néha. De még ha a Kojiki-ről beszélt is, azért tette, hogy az Aikido-t jobban megértsük, szóval nem olyan volt, mint egy hosszú beszéd valami spirituális dogmáról. Egyébként, amikor a Kojiki-ről beszélt elég nehéz volt követni (nevetés).

Kérdező: Az edzéseken kívül volt más is, ami feltűnt amikor az Alapító közelében volt?

Hiroshi Isoyama: Nagyon szigorú volt az idővel kapcsolatban. Emlékszem egy nap hatalmas zivatar volt, olyan erős, hogy csak egy méterre lehetett ellátni, és az edzés időpontjában egyedül én voltam ott. Azt gondoltam, hogy nagyon csúszik odakint, O'Sensei biztosan nem fog jönni. Kihasználva a helyzetet, elővettem egy Shinken-t (igazi kard), ami a Dojo-ban volt, és elkezdtem vele hadonászni.

Kérdező: Biztos igazi látványosság lehetett! (nevetés)

Hiroshi Isoyama: Amíg én szórakoztam, közvetlen a 7 órás edzés előtt az ajtó kitért, és O'Sensei belépett. Én pánikba estem, és azt kiabáltam, hogy sajnálom (nevetés)

Kérdező: (Nevetés) Azt hallottam, hogy O'Sensei, mindig olyan időben indult el, hogy elérje az eggyel az előtti vonatot is, mint amivel utazott.

Hiroshi Isoyama: Így utólag visszagondolva nem is az idővel kapcsolatban volt szigorú, hanem saját magával.

Kérdező: Saját magával?

Hiroshi Isoyama: Mindegy mit történik, mindegy milyen az idő, mindig ott lenni az edzésen időben – ez lehetetlen önfegyelem nélkül. El kellett mennem Hokkaido-ba munka miatt, ahol Aikido-t tanítottam az Amerikai katonai rendőrségnek („kanpeitai”). Egyik nap olyan hóvihár volt, hogy azt gondoltam senki nem fog felbukkanni, így nem mentem el az edzésre. Később tudtam meg, hogy mindenki ott volt, és elég sokáig vártak rám. Megbocsáthatatlan volt. Ekkor erőteljesen éreztem az Alapító jelenlétét. O'Sensei sohasem mondta senkinek, hogy „érkezz időben”, vagy hogy „legyél ott

minden edzésen”, de ezt sugallta a tetteivel. Ezután bármi is történt, soha többet nem késtem, és ha valamilyen elháríthatatlan dolog is történt, mindig jeleztem. Nemcsak Budoka-ként, hanem emberként is egy fontos tanulság volt számomra.

Harmónia születik a szigor közepette

Kérdező: Úgy tudom, hogy az amerikai sereg zöldsapkás alakulatát is tanította Hokkaido-ban

Hiroshi Isoyama: Igen, ez a vietnami háború időszakában volt a Chitose-ba kiképzésre küldött egységeket edzettem.

Kérdező: Azt gondoltam volna, hogy Ön nem használt hagyományos értelemben vett edzés módszereket.

Hiroshi Isoyama: Az elejétől fogva nagyon agresszívak voltak. Egy eleve győztes nemzet hozzáállásával érkeztek, amikor azt mondtam nekik, fogd meg a kezem, nem hallgattak rám! Folyton olyanokkal jöttek, hogy mi van, ha ezt vagy azt csinálja az ellenfél. Mindegy hogy az Aikido edzés mennyire komolyan folyik, az sosem az ellenfél elpusztításáról szól. Ezt ők nem tudták megérteni. Azt mondták „Ha ezt csinálod, az ellenfél el tud menekülni”.

Kérdező: Nehéz volt?

Hiroshi Isoyama: Nagyon. Épp ezért gondoltam, hogy ha csak félgőzzel csinálom, akkor majd lenézik az Aikido-t, így felkészültem rá hogy a határokat feszegetsem kíméletlenül.

Kérdező: Úgy hangzik, mint egy vívódás.

Hiroshi Isoyama: Nos, minden nap egy küzdelem volt – kezdett elegendő lenni belőle és azt gondoltam „Ahh, ma is mennem kell...” De manapság már úgy gondolom jó tapasztalat volt.

Kérdező: Mi volt belőle a tanulság?

Hiroshi Isoyama: Habár ez egy küzdelem, itt tanítói szerepben vagy. Nem fakadhatsz ki felelőtlenül, mint a partnered. Még ha valami felidegesít is, vagy váratlan dolgok történnek, ez nem szabad, hogy látszódjon rajtad. Megtanultam, hogy hogyan mozogjak ösztönösen akkor is, ha ezt a fajta önkontrollt kell magamon alkalmaznom. Persze fontos olyan partnerekkel gyakorolni, akik együttműködőek, de a Budo fontos része az a fajta ösztönösség is, ami egy nem együttműködő partner nyomására születik.

Kérdező: Ez bizonyára így van

Hiroshi Isoyama: Pont ezért, amikor a tengerentúlon tanítok, igyekszem az ottani tanítványokkal gyakorolni amennyit csak lehet. Magas, alacsony, erős, gyenge. Ez a legjobb módja, hogy magamat is fejlesszem.

Kérdező: Ez a Shugyo, nem?

Hiroshi Isoyama: Amikor az egyik tanítvány megkérdezte O'Sensei-t „Sensei a tegnapi és mai Irimi-nage-k különböznek?”, máig emlékszem O'Sensei válaszára: „Idióta! Az Aikido lényege a folyamatos fejlődés”. Ez az igazság. Ha visszaemlékszem a középiskola elején az edzésekre O'Sensei-el, csak a

fájdalom jut eszembe. És a későbbi években is, akár karddal, akár pusztá kézzel gyakoroltam, a technikákat mindig komolyan vettem. Ez egyfajta lágytságot adott a mozdulataimnak az évek során.

Kérdező: Más szóval ez olyan, mint az átmenet a „Kaisho”-ból (szögletes írás) a „Gyosho”-ba (Félig hajlított írás) majd a „Sosho-ba (Hajlított írás). Ezen a skálán lehet azt mondani, hogy az Iwama Aikido nevezetes a kemény edzésekről?

Hiroshi Isoyama: A kemény helyett úgy fogalmaznék, hogy inkább az alapokra koncentrálok. Én magam nem vettem észre ezt az átalakulást, így meglepődtem, amikor azt mondták nekem, hogy gömbölyűbbek lettek a mozdulataim.

Kérdező: Nem is vette észre?

Hiroshi Isoyama: Egyáltalán nem, bár nem tudom, hogy valóban így van-e. Ha visszagondolok, kezdetben volt egy időszak, amikor összetévesztettem a fizikai erőt a Kokyu-val. Ahogy az évek múltak, a z erőm elszállt, és elkezdtem az ellenfél erejét használni. Más szóval az Irimi, Tenkan és Tai-sabaki természetessé váltak számomra. Belegondolva, talán ahogy öregsünk, ösztönösen kevesebb erőt pazarolunk el, így közeledve az ideális állapothoz.

Kérdező: Mások viszont a kezdetektől azt hangsúlyozzák, hogy az Aikido-ban nincs szükség erőre.

Hiroshi Isoyama: Igen ez egy másfajta megközelítés. Habár biztos alapok nélkül a technikák nem lesznek eredményesek, és nem tudom, hogy ez a megközelítés eredményez-e kellő erőt a nagyon fontos helyzetekben. Amikor tanítok, azt mondom a tanítványaimnak, hogy adják bele minden erejüket. Eljön majd az idő, amikor felismered, hogy feleslegesen használod az erődöt, de addig adj bele minden erőt.

Kérdező: Feleslegesen használjuk az erőt?

Hiroshi Isoyama: Ha nem fejleszted az erődöt akkor sem, amikor pedig képes vagy rá, egy részed elégedetlenné válik, és nem fogsz hinni az Aikido-ban. Szerintem a teljes erővel való gyakorlás tapasztalata segít a felismerésben, hogy az erő valójában nem szükséges.

Kérdező: De amikor a „béke Budo-jára” gondol, kell legyen valami, ami közös a partnerrel, nem?

Hiroshi Isoyama: Nem, ellenkezőleg, úgy gondolom, hogy a valódi harmónia az erők összecsapásából jön létre. a harmónia egy része nem úgy jön létre, hogy feladjuk azt, ami nem valódi? Nagyon fontos, hogy ezt akkor tegyünk, amíg még fiatalok vagyunk, 60-70 éves korunkban szükségtelen ilyen badarságokat csinálni (nevetés).

Kérdező: Ez nem csak az Aikido-ra érvényes tanulság, ugye?

Hiroshi Isoyama: Véleményem szerint meg lehet érteni a pazarlást, azáltal hogy felesleges dolgot csinálunk. Szerintem nem jó, ha csak a külsőségeket utánózzuk.

Kérdező: Sensei, gondolt valaha arra, hogy abbahagyja az Aikido-t?

Hiroshi Isoyama: Természetesen. Gondoltam rá, amikor az amerikai hadseregben tanítottam, ami nem úgy alakult, ahogy elképzeltem. Különösen sok problémám volt, amikor gyerekeket tanítottam. De sokkal többször voltam hálás a munkámért. Sok baráttra tettem szert a tengerentúlon tartott

edzések során, jó edzések, és finom Sake-k (nevetés). És mindezt O'Sensei-nek köszönhetem. Az O'Sensei-el való edzés élménye egy ajándék, amit O'Sensei-től kaptam, és nem tarthatom meg csak magamnak. Ezért O'Sensei hagyatékának továbbadása, akárcsak még egy tanítványnak edzésen keresztül, az én törlesztésem O'Sensei-nek.

Kérdező: Mi az első kép, ami az Alapítóról az eszébe jut?

Hiroshi Isoyama: Kettő is van. Az egyik a dojo-ban. Éles, olyan tekintettel, ami áthatol az ember szívében. A másik a dojo-n kívül, egy kedves pillantással. Ez a kétféle tekintet emlékeztet az ifjúságomra. Ez tényleg felbecsülhetetlen számomra.

